UGOVOR O KREDITU I OSTALI BANKARSKI UGOVORI

Ćubelić, Antonia

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:374085

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

UGOVOR O KREDITU I OSTALI BANKARSKI UGOVORI

Mentor: Dr. sc. Ratko Brnabić, dipl.inr **Studentica:** Antonia Ćubelić, 4131088

Split, lipanj, 2017

SADRŽAJ:

#
1. UVOD 4
1.1 Predmet istraživanja i ciljevi rada 4
1.2 Metode rada 5
1.3 Struktura rada 5
2. UGOVOR O KREDITU 6
2.1 Pojam i obilježja 6
2.2 Oblik ugovora o kreditu 7
2.3 Bitni sastojci ugovora o kreditu 7
2.4 Razlike između ugovora o zajmu i ugovora o kreditu 8
2.5 Forma ugovora 9
3. VRSTE KREDITA 10
3.1 Namjenski i nenamjenski kredit 10
3.2 Ugovori sklopljeni na određeno i neodređeno vrijeme 10
3.3 Krediti prema roku vraćanja 11
3.4 Sindicirani krediti 11
3.5 Krediti i zajmovi u kojima se kao jedna ugovorna strana pojavljuje država (state loans) 11
3.6 Otvoreni i osigurani krediti 12
4. PRIMARNI I SEKUNDARNI UČINCI SKLAPANJA KREDITA 13
4.1 Posebni učinci potrošačkog kredita 13
4.2 Posebni učinci lombardnog kredita 13
5. RAZDOBLJE OD NASTANKA UGOVORA DO STAVLJANJA KREDITA NA RASPOLAGANJE 15
5.1 Jednostrani raskid korisnika kredita 15
5.2 Jednostrani raskid banke 15
6. RAZDOBLJE OD POČETKA KORIŠTENJA DO DOSPJEĆA VRAĆANJA 17
6.1 Korisnikovo vraćanje kredita prije dospijeća 17
6.2 Bančin (izvanredni) otkaz ugovora o kreditu 17
6.3 Plaćanje kamata 19
7. VRAĆANJE KREDITA I PRESTANAK UGOVORA 20

7.1 Općenito ... 20
7.2 Zakašnjenje i njegove posljedice ... 20
7.2.1 Zakašnjenje kod potrošačkog kredita ... 21
7.2.2 Zakašnjenje kod lombardnog kredita ... 21
7.3 Zastara ... 22
8. UGOVOR O SEFU ... 23
8.1 Uvod, pojam i obilježja ... 23
8.2 Korisnik sefa ... 24
8.3 Bitni sastojci ugovora o sefu ... 24
8.4 Pristup sefu ... 25
8.5 Sadržaj sefa ... 25
8.6 Raskid ugovora u slučaju neplaćanja ... 26
9. OSTALI BANKARSKI UGOVORI ... 27
9.1 Bankarski depoziti(polozi) ... 28
9.2 Ugovor o bankarskom tekućem računu ... 29
9.3 Ugovor o refinanciranju – forfait ... 30
9.4 Ugovor o factoringu ... 30
ZAKLJUČAK ... 31
LITERATURA ... 33
SAŽETAK ... 34
SUMMARY ... 35

1. UVOD

1.1 Predmet istraživanja i ciljevi rada

Tema ovog rada je ugovor o kreditu i ostali bankarski ugovori. Cilj rada je obraditi ugovor o kreditu sa stajališta ekonomske i pravne struke,te objasniti predmet bankarskih ugovora .

Kredit se razvio iz potrebe gospodarskih subjekata, kao i drugih pravnih i fizičkih osoba za novcem. Razvojem novčanog sustava i bezgotovinskog platnog prometa, kroz povijest stvorili su se kreditni odnosi kakve danas poznaju suvremena financijska znanost i praksa.

Bankarski kreditni poslovi imaju u moderno vrijeme ogroman značaj za gospodarstvo i za financijsko poslovanje.Bez njih se ne bi mogla zamisliti ozbiljnija investicijska ulaganja, ali ni mnogi pothvati građana kojima je svrha podizanje njihovog životnog standarda a koji iziskuju znatnija financijska sredstva.

Zbog kreditne aktivnosti banaka promjene u novčanom opticaju mogu biti veoma značajne, pa se zato problem reguliranja kreditne aktivnosti nameće kao temeljan i veoma složen problem suvremene monetarne politike.

Predmet bankovnih pravnih poslova najčešće čine novac i novčane tražbine, jedna strana u tim pravnim poslovima je banka, redovito su formalni bilo ex lege ili voljom ugovornih strana, često se sklapaju adhezijom ili pomoću tipskih ugovora i redovito se na njih primjenjuju opći uvjeti poslovanja banaka.

Temeljni pravni poslovi banaka su ugovori o novčanom pologu i pravni poslovi u svrhu kreditiranja. U prvom redu to su ugovori o kreditu – uključujući potrošačke i lombardne kredite, i zajmu, ali i drugi pravni poslovi koji odgovaraju ekonomskom pojmu kreditiranja, kao što su financijski leasing, akcept mjenica, diskont mjenica, forfeiting, factoring.

Pravne poslove banaka čine i poslovi koje banke poduzimaju za račun drugih osoba, kao što su ugovori o tekućem računu i obavljanje platnog prometa, ugovori o sefu, akreditivi i bankovne garancije.

Uz to banke obavljaju i poslove s vrijednosnim papirima, kao što su polaganje vrijednosnih papira, skrbništvo nad vrijednosnim papirima, upravljanje portfeljem vrijednosnih papira, investicijsko savjetovanje.

Prvi korak k poslovanju banke jest razumijevanje s čime banka posluje, a to je novac. Stoga je iznimno bitno obratiti pozornost na ulogu novca u ekonomiji. Bez obzira na to koliko se svijet mijenja, novac će uvijek u nekom obliku biti uporabljen za plaćanje, a ljudi će uvijek u novcu spremati svoju vrijednost.

1.2 Metode rada

Tijekom izrade rada koristit će se metoda analize, metoda sinteze, metoda deskripcije, metoda dedukcije, te metoda specijalizacije i komparativna metoda. Nastojat će se opisati sve bitne značajke predmeta istraživanja kao i njegovo djelovanje unutar zakonodavnih okvira.

1.3 Struktura rada

Završni rad koncipiran je u devet poglavlja koji zajedno čine logičku cjelinu. Prvo poglavlje ima za cilj opisati pojam i obilježja, oblik ugovora, te bitne sastojke ugovora o kreditu. Kroz sljedeća dva poglavlja opisat će se vrste kredita,te primarne i sekundarne učinke sklapanja kredita. U petom poglavlju opisat će se razdoblje od nastanka ugovora do stavljanja kredita na raspolaganje. U slijedeća dva poglavlja govorit će se o razdoblju korištenja i vraćanja kredita,te prestanku ugovora o kreditu. Osmo poglavlje opisat će sve karakteristike sefa, te pristup i sadržaj sefu, dok će se u devetom ujedno i posljednjem poglavlju opisati bankarski ugovori.

2. UGOVOR O KREDITU

2.1 Pojam i obilježja

Ugovorom o kreditu banka se obvezuje korisniku kredita staviti na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obvezuje banci platiti ugovorenu kamatu i dobiveni novčani iznos vratiti u vrijeme i na način utvrđen ugovorom.[1]

Pravni pojam ugovora o kreditu iz čl. 1021. i ekonomski pojam kredita bitno serazlikuju. U ekonomskom smislu pod kreditom se podrazumijeva „ privatno - privredni akt kojim neki privredni subjekt prepušta u vlasništvo drugome privrednom subjektu za određeno vrijeme i s pravom na kasniji povrat, a uz određenu odštetu (interes) izvjesna realna ekonomska dobra ili novac odnosno pravo kojim onmože da dođe do realnih ekonomskih dobara ...ukoliko se kod toga prepuštaju stvaran ekonomska dobra u pitanju je stvarni kredit, na pr. Kad se daje u zajam žito, stoka, alat itd., a kad se prepušta slobodna kupovna snaga predstavljena u bilo kojoj vrsti novca, dakle u metalnim, notalnim ili žiralnom novcu radi se o novčanom kreditu.[2]

Karakteristike ugovora o kreditu su:

U svojstvu davatelja kredita javlja se uvijek banka, dok korisnik kredita može biti bilo koja pravna i fizička osoba.

Obveza banke je da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava. Pri tome se kao predmet kredita javlja isključivo novac, bilo domaći bilo strani.

Vrijeme korištenja kredita može se ugovoriti kao određeno ili neodređeno.

Kredit može biti ugovoren za neku namjenu ili bez utvrđene namjene. Namjenski kredit treba se koristiti za ugovornu svrhu. Ako je kredit korišten u suprotnosti s njegovom namjenom, banka može otkazati ugovor o kreditu.

Kreditni je ugovor uvijek naplatni, jer je obveza korisnika kredita da plaća ugovorenu kamatu.

Korisnik kredita postaje vlasnikom novca koji mu banka preda. Novcem se on, može koristiti samo kroz neko vrijeme, a nakon toga ima obvezu vratiti dobiveni iznos novca. Ugovor o kreditu je dvostrano obvezni ugovor.

[1] Vilim Gorenc, Trgovačko pravo- ugovori (1993).
[2] Tomašević, Jozo: Novac i kredit, 1938., reprint 2004., str.187.

2.2 Oblik ugovora o kreditu

Ugovor o kreditu spada među formalne ugovore, jer mora biti sklopljen u pisanoj formi. Smatra se da je ugovor sklopljen kad ispravu potpišu sve osobe koje se njime obvezuju.

Ugovor za čije se sklapanje zahtijeva pismena forma smatra se pravovaljanim iako nije zaključen u toj formi ako su ugovorne strane izvršile, ucijelosti ili u pretežnom dijelu, obveze koje iz njega nastaju.

Za ugovore sklopljene u posebnoj formi važi samo ono što je u toj formi izraženo.

Zakonodavac je predvidio i sankciju u slučaju nedostajanja potrebne forme, pa tako ugovor koji nije sklopljen u propisanoj formi nema pravni učinak ako iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizlazi što drugo.

2.3 Bitni sastojci ugovora o kreditu

Prema ZOO ugovorom okreditu banka se obvezuje korisniku kredita staviti na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava. Bitni sastojci ugovora o kreditu su:

- iznos kredita
- uvjeti davanja
- uvjeti vraćanja kredita

U ZOO dana su samo osnovna načela ugovora o kreditu, a potonje odredbe o sadržaju, vrstama, uvjetima davanja kredita i sl. utvrđene su drugim propisima.

Uvjeti davanja kredita su npr. vrijeme u koje će kredit biti isplaćen, hoće li biti isplaćen odjednom ili u ratama, koje dokumente treba korisnik kredita imati da bi mu novac bio isplaćen i sl. Među uvjete vraćanja kredita možemo npr. ubrojiti vrijeme vraćanja te pitanje eventualne obročne otplate kredita.

Pri sklapanju konkretnog ugovora mora se voditi briga o cjelokupnoj financijskoj konstrukciji posla.

Obveze banke

Staviti na raspolaganje određenu svotu novca banka može na više načina. Najčešći način je ugovaranje dopuštenog ugovorenog salda na tekućem računa u okviru ugovora o tekućem računu Time banka korisniku kredita stavlja na raspolaganje određenu svotu novca. U tom slučaju ugovor o kreditu sadržan je u okviru ugovora o tekućem računu.

Još jedan način stavljanja novčane svote na raspolaganje korisniku su prijenos svote u korist nekog korisnikovoga bankovnog računa (npr. tekućeg ili depozitnog) i plaćanje računa koju korisnik ima prema trećem.

Svota novca, kao i svaka druga obveza, mora biti određena. Kako se vrijeme vraćanja glavnice znade ugovarati i za više desetaka godina, te kako su kroz to vrijeme moguće značajne promjene vrijednosti, uz novčanu svotu često se ugovara i neka od zaštitnih klauzula.

Obveze korisnika

Plaćanje ugovorenih kamata formulirano je u promatranoj odredbi trajnim oblikom „plaćati" (a ne platiti), tako da je očito kako bančina tražbina plaćanja kamata predstavlja periodičnu tražbinu. Najviša dopustiva visina kamatne stope određena je prisilnim odredbama čl. 26. ZOO-a pa je moguće postaviti pitanje je li ugovor o kreditu djelomično ili u cijelosti ništav u slučaju ugovaranja više kamatne stope od najviše dopustive.

Vraćanje iskorištene svote novca kao druga korisnikova obveza ne smije se shvatiti doslovno, jer bi takvo shvaćanje dovelo do sofističkog zaključka kako onaj dio svote stavljen mu na raspolaganje koji nije iskoristio, korisnik nije dužan vratiti. Umjesto toga, korisnik je dužan vratiti banci onu svotu koju mu je ona stavila na raspolaganje. On je dužan vratiti tu svotu, a ne ugovorenu svotu, jer je i nakon sklapanja ugovora moguće da banka korisniku ne stavi na raspolaganje čitavu ugovorenu svotu.

Vraćanje svote stavljene na raspolaganje i plaćanje ugovorenih kamata odvojeno su izraženi . Korisnik je dužan kamate plaćati periodično, a glavnicu vratiti o isteku ugovorenog roka vraćanja.

U slučaju zakašnjenja s vraćanjem nastat će mogućnost jednostranog raskida ugovora, ali i drugi sekundarni učinci koji nastaju prema općim pravilima o posljedicama dužikovog zakašnjenja

2.4 Razlike između ugovora o zajmu i ugovora o kreditu

U našem pravnom sustavu razlikujemo dvije vrste ugovora koji su po svojoj pravnoj naravi gotovo identični. Riječ je o ugovorima o zajmu i ugovorima o kreditu. Ti su ugovori uređeni Zakonom o obveznim odnosima.[3]

[33] Nar.novine, broj 53/91, 73/91,3/94 i 7/96

Oba ugovora (o zajmu i o kreditu) nastaju suglasnom voljom dviju ugovornih strana kojima se postiže neki pravni učinak. Ovaj pravni učinak sastoji se u zasnivanju pravnog odnosa davanja zajma ili kredita. Ugovor će nastati kad se ugovorne strane suglase o bitnim elementima ugovora. Ugovor o kreditu se uglavnom razvio iz ugovora o zajmu te ga i nadmašio u gospodarskom i pravnotehničkom smislu, tako da je danas postao jedan od glavnih imenovanih ugovora suvremenog bankarskog prava.

Bitne razlike su:

- Zajmodavac može biti bilo koja pravna ili fizička osoba, dok je davatelj kredita banka.
- Predmet ugovora o zajmu može biti novac ili druge zamjenjive stvari, a predmet ugovora o kreditu samo novac.
- Ugovor o zajmu može biti besplatan (beskamatan), dok je ugovor o kreditu uvijek naplatan jer uvijek postoji obveza korisnika da plaća kamatu.
- Ugovor o zajmu je neformalan, dok ugovor o kreditu mora biti sklopljen u pisanom obliku.

2.5 Forma ugovora

ZOO za valjanost ugovora o zajmu ne traži pismenu formu, što znači da će ugovor biti valjan i ako je sklopljen u usmenoj formi. Kod neformalnih ugovora bitno je da zakon ne sili stranke da ugovor sklope u nekom propisanom obliku, već je pitanje oblika ugovora prepušteno samim strankama.

Kad je zakonom određeno da ugovor bude sklopljen u određenoj formi, to važi i za sve kasnije izmjene i dopune ugovora.

Međutim, ugovor o kreditu bit će valjan samo ako je sklopljen u pisanoj formi. Pismenim ugovorom o kreditu utvrđuje se iznos kredita te uvjeti davanja, korištenja i vraćanja kredita.

3. VRSTE KREDITA

Kredite se prema različitim pravnim i ekonomskim kriterijima dijeli na različite vrste.

Zakon o obveznim odnosima dijeli kredite prema tome postoji li ili ne postoji ugovorena namjena, te prema tome je li vrijeme trajanja određeno ili nije, te se prema tome krediti dijele na:

- nenamjenske i namjenske i
- sklopljene na određeno ili neodređeno vrijeme.

3.1 Namjenski i nenamjenski kredit

Namjenski krediti su oni krediti kod kojih je točno određena namjena korištenja sredstava (stambeni krediti, auto krediti, poljoprivredni, potrošački krediti).

Nenamjenski krediti su krediti kod kojih nije određena namjena korištenja sredstava tu spadaju:

a) gotovinski krediti,

b) dugoročni krediti što ga banka i druge specijalizirane financijske ustanove odobravaju građanima i poduzećima na osnovi pokrića u nekretninama

c) lombardni kredit je kredit koji se odobrava temeljen zaloga neke vrijednosti poput novčanog depozita, dionica, obveznica, udjela u investicijskim fondovima, police životnog osiguranja i sl. pri čemu korisnik kredita zadržava vlasništvo nad dobrom koje se daje u zalog.

Kredit se odobrava u određenom postotku procijenjene vrijednosti zaloga, a kod odobravanja kredita, ne utvrđuje se kreditna sposobnost klijenta jer je opisani zalog jedini instrument osiguranja naplate potraživanja.

3.2 Ugovori sklopljeni na određeno i neodređeno vrijeme

Ugovor o kreditu treba uzeti kao trajni obvezni odnos. Kada je ugovor sklopljen na određeno vrijeme, ako istodobno ne bi bilo ugovoreno vraćanje dijelova glavnice u obrocima, korisnik bi bio dužan vratiti glavnicu o isteku ugovorenog vremena.

Temeljna posljedica sklapanja ugovora na neodređeno vrijeme sastoji se u tome što će on prestati redovnim otkazom banke ili korisnika, koji će po isteku otkaznog roka od najmanje dva mjeseca izazvati dospijeće obveze vraćanja kredita i prestanak ugovora.[4]

3.3 Krediti prema roku vraćanja

Prema dužini vremena vraćanja se dijele:

- kratkoročni
- srednjoročni
- dugoročni,

što je s pravnog stajališta važno samo u mjeri u kojoj dužini roka vraćanja treba prilagoditi sredstva za osiguranje ispunjenja obveze vraćanja, jer se ispunjenje obveze vraćanja neće osigurati istim sredstvima radi li se o kratkoročnom ili dugoročnom kreditu.[5]

3.4 Sindicirani krediti

Prema broju banaka koje se u jednom ugovoru pojavljuju kao davatelji kredita potrebno je posebno spomenuti sindicirane kredite. Oni uključuju dvije ili više banaka od kojih svaka daje kredit korisniku, ali pod zajedničkim odnosno istovjetnim uvjetima koji su određeni jednim ugovorom o kreditu u kojem sudjeluje više banaka, kao davatelj i kojim je određen udjel svake banke u ukupnoj svoti kredita.

Sindicirane kredite treba razlikovati od „ sudjelovanja u kreditu“ gdje samo jedna banka sklapa ugovor o kreditu s korisnikom, ali zatim drugim bankama prenosi dijelove kredita, npr. ustupanjem ili novacijom. [6]

3.5 Krediti i zajmovi u kojima se kao jedna ugovorna strana pojavljuje država (state loans)

[4] Slakoper , Zvonimir: Ugovori o kreditu u zakonu o obveznim odnosima, Hrvatska pravna revija, 2006. str.504.
[5] Gorenc, Vilim. Komentar zakona o obveznim odnosima, 2014.
[6] Skaloper, Zvonimir: Ugovori o kreditu u zakonu o obveznim odnosima.// Hrvatska pravna revija, 6(2006);9. str.505

Obzirom na specifične rizike koji se pojavljuju u odnosu na pravni položaj ugovornih strana posebno treba izdvojiti kredte i zajmove u kojima se kao jedna ugovorna strana pojavljuje država (state loans). Ti rizici proizlaze iz okolnosti što je država suverena i ima zakonodavnu vlast, tj. Mogućnost jednostranog mijenjanja propisa, što kao suverena država može biti izuzeta iz građanske jurisdikcije, te iz posebnosti u svezi sa stečajem.

3.6 Otvoreni i osigurani krediti

Prema pitanju je li vraćanje kredita osigurano nekim od sredstava kojima se može osigurati ispunjenje novčanih obveza krediti se dijele na otvorene i osigurane, a osigurani se dalje mogu podijeliti prema sredstvu koje služi za osiguranje korisnikove obveze vraćanja.

Posebno je u ZOO uređen kredit na temelju zaloga vrijednosnih papira (lombardni kredit koji kao zasebnu vrstu izdvaja i poredbena literatura), dok ZB pojmovno izdvaja hipotekarne kredite gdje je ispunjenje obveze vraćanja osigurano hipotekom tj. založnim pravom na nekretnini ili stvari koja je s njom izjednačena, kao što je primjerice brod.[7]

[7] Skaloper, Zvonimir: Ugovori o kreditu u zakonu o obveznim odnosima.// Hrvatska pravna revija,6(2006);9. str.505.

4. PRIMARNI I SEKUNDARNI UČINCI SKLAPANJA KREDITA

Učinci sklapanja ugovora o kreditu banci dopuštaju jednostrani raskid ako bi se zbog nastanka određenih okolnosti nakon isplate kredita banka našla u nepovoljnijem položaju. Pri ugovoru o kreditu ne može se očekivati postojanje bilo materijalnih ili pravnih nedostataka ispunjenja , pa izostaje odgovornost strana za nedostatke i za štetu koju bi druga strana zbog toga pretrpjela.

Kako ugovori o kreditu redovito sadrže obvezu korisnika da kredit vraća u obrocima, u slučaju zakašnjenja s plaćanjem obroka ovdje se mogu primijeniti odredbe o vjerovnikovom jednostranom raskidu ugovora zbog zakašnjenja s ispunjenjem jedne od uzastopnih obveza.

4.1 Posebni učinci potrošačkog kredita

Ugovor o kreditu imat će svojstva potrošačkog kredita uvijek kada je njegova bit identična biti ugovora o prodaji s obročnim otplatama cijene, kao i kad se banka i prodavatelji sporazume sa kupac cijenu kupljene stvari plaća banci u obrocima koji sadrže kamatu, prema ugovoru koji sklope kupac i prodavatelj, što podrazumijeva da banka bez odgode prodavatelju isplaćuje cijenu robe koju kupac nudi[8]

Posebni učinci potrošačkog kredita u odnosu između banke i korisnika sastoje se u pravu korisnika na odustanak od ugovora u roku od tri dana od sklapanja (primarni učinak) i u posebno uređenim okolnostima u kojima banka može raskinuti ugovor zbog neplaćanja obroka (sekundarni učinak).

4.2 Posebni učinci lombardnog kredita

ZOO poznaje i posebnu vrstu ugovora o kreditu na temelju zaloga i vrijednosnih papira. Ovaj se kreditni odnos razlikuje od običnog ugovora o kreditu samo po tome što je njegovo vraćanje osigurano zalogom vrijednosnih papira. Ovim ugovorom banka odobrava kredit korisniku u određenoj svoti uz osiguranje zalogom vrijednosnih papira. Ti papiri mogu pripadati korisniku papira ili trećoj osobi. Ako vrijednosni papiri pripadaju trećoj osobi, za zalaganje istih potrebna je suglasnost te osobe.

Ovaj se kreditni odnos u literaturi i naziva lombardni kredit ili lombard, a banka ga daje na temelju ručnog zaloga vrijednosnih papira ali i drugih pokretnih stvari kao npr. dragocjenosti, zlata i sl. Naziv mu potječe od pokrajine Lombardije u sjevernoj Italiji gdje se ta vrsta kredita razvila još u srednjem vijeku.

[8] Slakoper, Zvonimir: Ugovori o kreditu u zakonu o obveznim odnosima.// Hrvatska pravna revija, 2006. Str.496.

Kao predmet zaloga daju se u pravilu pokretne stvari koje su podesne za čuvanje, koje se lako unovčuju, koje imaju tržišnu vrijednost koja je u pravilu viša od odobrenog kredita, ili one koje mogu biti predmetom burzovnih transakcija.

Ugovor o lombardu po našem ZOO –u je formalni ugovor, jer mora biti sklopljen u pisanom obliku. Zakon (članak 1070.ZOO) traži da u ugovoru o lombardu moraju biti naznačeni vrijednosni papiri koji se zalažu, naziv odnosno tvrtka i sjedište odnosno prebivalište imaoca papira, iznos i uvjete odobrenog kredita te iznos i vrijednost papira koji je uzet u obzir za odobrenje kredita. Stranke se ne moraju zadovoljiti navedenim sadržajem ugovora već ga mogu upotpuniti i raznim drugim sastojcima.

Kod ugovora o lombardu vrijednosni se papiri zalažu radi osiguranja vraćanja kredita. Zato ako korisnik kredita ispuni svoju obvezu otplate kredita, banka je dužna na njega odnosno drugog zalogodavca prenijeti vrijednosne papire koji su bili založeni. Ako međutim korisnik ne vrati po dospjelosti dobiveni kredit, banka može prodati založene vrijednosne papire i namiriti se iz ostvarenog iznosa. Ako je taj iznos veći od duga od duga korisnika kredita, banka je višak sredstava dužna predati zalogodavcu. Ako pak taj iznos nije dovoljan za podmirenje njenog potraživanja, banka će se morati poslužiti drugim zakonom predviđenim načinima da bi ishodila vraćanje i preostalog neotplaćenog dijela kredita

5. RAZDOBLJE OD NASTANKA UGOVORA DO STAVLJANJA KREDITA NA RASPOLAGANJE

U ovom razdoblju može nastati jedan primarni i jedan sekundarni učinak sklopljenog ugovora. Primarni učinak je pravo korisnika kredita na odustanak od sklopljenog ugovora, a sekundarni istovjetno bančino pravo. Korisnikovo pravo odustanka primarni je učinak zato što za nastanak tog prava nije potrebno postojanje nikakvih drugih okolnosti osim sklopljenog ugovora. Bančino pravo je sekundarni učinak zato što za nastanak tog prava (osim sklapanja ugovora) moraju postojati ili nastati i određene druge okolnosti.

5.1 Jednostrani raskid korisnika kredita

Korisnik kredita može raskinuti ugovor prije nego što je počeo koristiti kredit[9] U slučaju vršenja tog prava korisnik je dužan banci nadoknaditi štetu ako ju je ona zbog toga pretrpjela. Korisnik može očitovati raskid na sve načine valjanog očitovanja volje, a iz sudske prakse proizlazi kako se jednostranim raskidom korisnika može uzeti i situacija u kojoj korisnik kredita u roku određenom u ugovoru o kreditu, što treba shvatiti da korisnik u tom roku nije tražio da mu se sredstva stave na raspolaganje.

Kod potrošačkih kredita , korisnik odnosno kupac ima pravo jednostrano raskinuti ugovor u roku od tri dana od potpisivanja ugovora, ali je za valjanost raskida nužno priopćavanje u pisanom obliku. Ovog prava korisnik se ne može odreći ugovorom, a ugovor koji ne bi sadržavao odredbu o tom pravu, bio bi ništav.[10]

5.2 Jednostrani raskid banke

Jedno od općih pravila u svezi s potpunim dvostrano obveznim ugovorima (kakav je i ugovor o kreditu) je i pravilo prema kojem strana dužna prva ispuniti svoju obvezu, ispunjenje svoje obveze može odgoditi dok druga strana ne ispuni svoju obvezu ili ne dade osiguranje za ispunjenje. Ako druga strana u primjerenom roku (prva) ne ispuni svoju obvezu ili prvoj strani ne bude dano dovoljno osiguranje, prva strana može jednostrano raskinuti ugovor.

Odredbe ZOO o ugovoru okreditu ne sadrže odredbu koja bi izrijekom ustanovljavala istovjetno pravo banke upravo za razdoblje sklapanjaugovora pa dostavljanja svote kredita korisniku na raspolaganje. Umjesto toga, one sadrže odredbu koja ovlašćuje banku da otkaže ugovor o kreditu rije isteka ugovorenog roka u „ slučaju insolventnost korisnikačak i kadnije

[9] Čl.1024.st.1. ZOO NN br.35/05

[10] Skaloper, Zvonimir: Ugovor o kreditu u zakonu o obveznim odnosima.// Hrvatska pravna revija.6(2006);9.str.508.

utvrđena sudskom odlukom, u slučaju prestanka pravne osobeili smrti korisnika, ako bi u tim slučajevima „ banka došla“ u bitno nepovoljniji položaj.[11]

Iz ovih odredbi proizlazi:

1. Pravo banke da jednostrano raskine ugovor o kreditu prije no što je sredstva stavila korisniku na raspolaganje,
2. Pravo banke da jednostrano (izvanredno) otkaže odnosno raskine ugovor o kreditu nakon što gaje korisniku stavila na raspolaganje, a prije isteka roka vraćanja.

[11] Čl.1023. st.2. ZOO NN br.35/05

6. RAZDOBLJE OD POČETKA KORIŠTENJA DO DOSPJEĆA VRAĆANJA

To je razdoblje nakon što banka korisniku stavi sredstva na raspolaganje, a prije nego što dospije vraćanje kredita.

- Korisnik može vratiti kredi i premaopćim odredbama i u slučaju potrošačkog kredita,
- Banka može (izvanredno) otkazati odnosno jednostrano raskinuti ugovor o kredizu
- Korisnik je dužan plćati kamate.

6.1 Korisnikovo vraćanje kredita prije dospijeća

Pravo na vraćanje kredita prije dospijeća korisnik stječe u trenutku u kojem mu je banka sredstva stavila na raspolaganje, jer najraniji trenutak u kojem bi on stjecao ovo pravo nije određen.[12] Kod toga se radi o vraćanju samo preostalog tj. Do tog trenutka neisplaćenogdijela glavnice, dok ugovorne kamate – koje bi seodnosile na vrijeme poslije tog trenutka – razumljivo nije dužan platit jer sredstva stavljena mu na raspolaganjeviše ne koristi nego ih je vratio.[13] Dok u prvom slučaju izričaj ZOO ne sadrži naznaku o nevaljanosti drukčijeg ugovaranja, u slučaju potrošačkog kredita ugovorna odredba kojom bi se korisnik odrekao ovog prava bila bi ništava.[14]

Korisnikovo pravo na vraćanje povezano j, te je s dvije njegove obveze. On je o vraćanju kredita prije dospijeća dužan unaprijed obavijestiti banku, te je dužan banci naknaditi štetu ako bi je ona pretrpjela.[15]

Dužnost obavještavanja o namjeri vraćanja izričita jeobveza korisnika. On ju je dužan ispuniti čim donese čvrstu odluku o tome. Ispunjenje te obveze nije pretpostavka valjanosti prijevremenog vraćanja. Korisnik je ovlašten vratiti kredit (glavnicu) a banka dužna primiti je ibez te obavijesti. Ako bi banka pretrpjela štetu zbog propuštanja obavještavanja korisnik je dužan banci štetu nadoknaditi.

6.2 Bančin (izvanredni) otkaz ugovora o kreditu

Nakon što jekorisniku stavila ugovorena sredstava na raspolaganje, a prije određenog dospijeća obveze vraćanja, banka može jednostrano raskinuti ugovor zbog nastanka bitno nepovoljnijeg položaja banke, iz ugovorenih razloga, a ako je ugovor o namjenskomkreditu, ondai zbog korisnikova nenamjenskog korištenja sredstava.

[12] Čl.1024.st.2., čl.467.st.1. ZOO NN br.35/05
[13] Čl.1024. st.,4., čl.467. st.2. ZOO NN br.35/05
[14] Čl. 467. st. 3. ZOO NN br.35/05
[15] Čl. 1024. st.3. ZOO NN br.35/05

Zbog nastanka nepovoljnog položaja banke

Nakon sklapanja ugovora i stavljanje sredstva na raspolaganje, pogotovu kod dugoročnih kredita, mogu se na strani korisnika zbiti događaji koji smanjuju vjerojatnost da će korisnik vratiti kredit. Zbog toga banci na temelju zakona pripada pravo na jednostrani raskid ugovora o kreditu(koji ZOO naziva otkaz, a mi bismo ga nazvali „izvanredni ozkaz“) u slučaju insolventnosti korisnika čak i kad nije utvrđena sudskom odlukom, u slučaju prestanka pravne osobe ili smrti korisnika, ako bi u tim slučajevima davatelj kredita došao u bitno nepovoljniji položaj.[16]

Glede insolventnosti – nesposobnosti za plaćanja, onamora nastati nakon sklapanja ugovora.U vrijeme sklapanja ugovora ona je nepredvidiva ili ona postoji u trenutku sklapanja ugovora, ali je banci bilanepoznata ili je za nju bilo nemoguće saznati. Banka treba sama snositi posljedice propuštanja pozornosti.

Banka sama procjenjuje solventnost korisnika, ali nikako subjektivno, nego prema objektivnim mjerilima treba odrediti hoće li korisnik moći vratiti kredit.

Glede prestanka pravne osobe , pravo na otkaz ugovora banka stječe u trenutku nastanka razloga za prestanak pravne osobe, jer u tomtrenutku treba prestati njena redovna djelatnost iz koje pribavlja sredstva,pa već sam nastanak razlogaza prestanak može banku dovesti u bitno nepovoljniji položaj.

Glede smrti korisnika kredita kao razlog za otkaz ugovora, uočava sekako upravotaj otkazni razlog pokazuje kako se i ugovori o kreditu u nekoj mjeri sklapaju intuitu personae. Sama smrt ne daje pravo na otkaz, nego je i uz nju nužno i da zbog smrti korisnika banka dođe u bitno nepovoljniji položaj.

Svako dovođenje unepovoljniji položaj ne daje banci pravo najednostrani raskid ugovora , nego samo dovođenje u položaju kojem postoji visoki stupanj neizvjesnosti hoće li korisnik moći vratiti kredit odnosno onaj dio koji do tog trenutka nije vratio.

Zbog ugovorenih razloga

Ugovorom o kreditu mogu biti ugovorene okolnosti koje banci daju pravo na jednostrani raskid odnosno otkaz ugovora prije dospijeća vraćanja.

Tako je sudska praksa zabilježila slučaj kad su banka i korisnik ugovoromo novčanom depozitu ugovorili obvezu korisnika kredita da u slučaju prijenosa u drugu banku novčanih sredstava s depozitnog računa po viđenju najkasnije na dan tog prijenosa otplati sve kredite primljene od te banke. Prema stajalištu suda takva je ugovorna odredba valjana, pa je

[16] Čl. 1023. st.2. ZOO NN br. 35/05

korisnikova obveza vraćanja kredita dospjela na dan kad je korisnik sredstva s depozitnog računa prenio u drugu banku, a ne onako kako je ugovoreno ugovorom o kreditu.[17]

Zbog nenamjenskog korištenja

Pravo banke na (izvanredni) otkaz ugovora zbog korisnikova korištenja primljenih sredstava u bilo koju drugu svrhu osim ugovorene, utemeljeno je odredbom čl.1023. st.1.[18] gdje za iste okolnosti utemeljeno isto pravo zajmodavatelja.

Neovisno o tome je li rok vraćanja ugovoren ili nije, bančino očitovanje otkaza proizvest će raskidni učinak bez otkaznog roka, a kako se radi okorisnikovoj povredi ugovora, nastat će njegova odgovornost za štetu banci – ako bi je ona zbog toga pretrpjela.

6.3 Plaćanje kamata

Plaćanje kamata jedan je od primarnih obveza korisnika kredita. Za očekivati je da ukupna svota kamata bude značajno manja od svote glavnice kredita koju korisnik vraća banci.

Prema ZOO korisnik kredita se obvezuje banci kamate „plaćati“, dok sezajmoprimatelj zajmodavatelju obvezuje kamate „ platiti „ Ova jezična razlika upućuje na zaključak kako ova korisnikova obveza odnosno bančina tražbina plaćanja kamata ex lege ima periodični karakter, pa je i dospijeće plaćanja pojedinih obroka kamata lakše utvrditi nego dospijeće plaćanja kamate u ugovoru o zajmu.

U poslovnoj praksi najčešće se ugovara otplata kredita u obrocima koji u sebi sadrže dio glavnice (kredita) i dio kamata i čije vrijeme plaćanja je ugovoreno.

[17] Odluka VSRH Rev 9/01 od 18. veljače 2004.
[18] Čl.1023. st.1. ZOO NN br.35/05/41/08

7. VRAĆANJE KREDITA I PRESTANAK UGOVORA

7.1 Općenito

Prema izričaju ZOO korisnik kredita dužan je „ iskorišteni iznos novca vratiti u vrijeme i na način kako je ugovoreno“.[19] Obveza je korisnika da banci vrati glavnicu tj. svotu koju mu je ona stavila na raspolaganje, dok pitanje je li on tu svotu iskoristio ili nije nema nikakvu važnost.

7.2 Zakašnjenje i njegove posljedice

Ugovorena korisnikova obveza vraćanja dijelova glavnice i plaćanja kamata u obrocima ima karakter uzastopne obveze, pa je u slučaju zakašnjenja s plaćanjem obroka moguća primjena odredbi o posljedicama zakašnjenja s ispunjenjem jedne od obveza iz čl. 365., a ako se radi o potrošačkom kreditu, primjena odredbi o posljedicama zakašnjenja s otplatomiz čl.468. Posebne posljedice izazvat će zakašnjenje s vraćanjem kredita kad je ugovor sklopljen na temelju zaloga vrijedonosnih papira.

Prema odredbi čl. 365. st.1. ako dužnik uzastopnih obveza ne ispuni jednu, vjerovnik može u razumnom roku raskinuti ugovor u pogledu svih budućih obveza, ako je iz danih okolnosti očito da ni one neće biti ispunjene. To znači da banka može jednostrano raskinuti ugovor kad istekne razumni rok od dospijeća tog obroka, ali samo pod pretpostavkom da postojeće konkretne okolnosti pokazuju kako je očito da ni buduće obveze neće biti ispunjene. Korisnik će zadržati pravo na naknadno ispunjenje u razumnom roku, a banka će jednostranim očitovanjem moći raskinuti ugovor samo ako taj obrok ne bude plaćen u razumnom naknadnom roku.

Kao primjeri očiglednost da budući obroci neće biti plaćeni mogli bi se uzeti izričita izjavakorisnika, korisnikova trajnija nesposobnost za plaćanje, prestanak obavljanja gospodarske djelatnosti koja daje dobitak iz kojeg se vraćaju obroci, prestanak ugovora o radu korisnika koji nema drugih prihoda ni uštedevine ili odgovarajuće imovine i slično.

Raskidom ugovora nastaju obveze ugovornih strana i nastaje obveza vraćanja onog što je strana primila temeljem raskinutog ugovora. To znači dabi korisnik bio dužan banci vratiti primljenu svotu kredita, a banka korisniku primljenu svotu obroka.No kako su obje tražbine istovrsne, postojat će pretpostavke prijeboja, pa će korisnik biti dužan banci vratiti razliku između primljenog kredita i vraćenih obroka. Uz to svaka strana bit će dužna drugoj strani platiti i „ zatezne kamate od dana kad je isplatu primila“[20]

[19] Čl. 1021.st. 1. ZOO NN br.35/05 / 41/08
[20] Čl. 368. st.5. ZOO NN br.35/05

7.2.1 Zakašnjenje kod potrošačkog kredita

Na zakašnjenje s isplatom obroka kod potrošačkih kredita primjenjuju se posebna pravila utvrđena odredbama čl. 468., a posljedice zakašnjenja ovise o tome radi li se o zakašnjenju s plaćanjem prvog obroka ili kasnijih obroka.

Zakašnjenje s plaćanjem prvog obroka ukazuje na vjerojatnost kupčeva neurednog plaćanja kasnijih obroka, bilo zbog njegove nemogućnosti ili nedostatka volje za uredno ispunjenje. U tom slučaju banka može raskinuti sklopljeni ugovor.

Kad je plaćen prvi obrok, a nastane zakašnjenje s plaćanjem ili najmanje dvije uzastopne otplate, koje čine najmanje osminu ili jednog obroka ako za isplatu cijelog ostatka nije predviđeno više od četiri otplate odnosno više od četiri obroka, nastaje alternativno pravo ili na jednostrani raskid ugovora ili zahtijevati isplatu cijelog ostatka cijene.[21]

Glede prava zahtijevati isplatu čitavog ostatka, banka je prije toga zahtjeva dužna ostaviti naknadni rok od petnaest dana, a to znači da ni obveza isplate čitavog ostatka ne može dospjeti prije isteka tog roka. Radi se o ostatku glavnice, a ne o preostalim obrocima, što se može shvatiti tako da banci ne pripada pravo zahtijevati da se pri plaćanju odjednom plate i kamate, a to je u skladu i sa situacijom u kojoj se prijevremen plaća samo ostatak (glavnice) kredita, bez kamata i troškova.[22]

Prodavatelj ne bi imao pravo na raskid, ako je obveza kupca pretežnim dijelom ispunjena, a kupac pružio osiguranje za ispunjenje ugovora. Podrazumijeva se da bi kupac morao dati osiguranje prije no što prodavatelj raskine ugovor.

7.2.2 Zakašnjenje kod lombardnog kredita

Ako korisnik o dospijeću ne vrati banci doboveni kredit tj. njegovu glavnicu, banka može prodati založene vrijednosne papire, prema pravilima založnog prava.

Dospijeće korisnikove obveze se promatra kao jedan trenutak u kojem bi dospijevala obveza vraćanja čitave svote kredita. Različito od toga u stvarnosti se vraćanje kredita često ugovara u dijelovima (obrocima) koji dospijevaju u određenim vremenskim razdobljima.

Banka stječe pravo prodaje založenih vrijednosnih papira i to u slučaju neispunjenja dijela obveze vraćanja (anuiteta, obroka) dobivenog kredita o dospijeću. Treba naglasiti kako u slučaju zalaganja većeg broja vrijednosnih papira banci tada nebi pripadalo pravo prodati sve vrijednosne papire, nego samo onoliko vrijednosnih papira koliko je potrebno za namirenje dospjelog a neispunjenog dijela njene ukupne tražbine.

[21] Čl. 468. st. 2. I 3. ZOO NN br.35/05 / 41/08

[22] Slakoper, Zvonimir: Ugovori o kreditu u zakonu o obveznim odnosima // hrvatska pravna revija 6(2006)9;str.520.

7.3 Zastara

Ugovaranje korisnikove obveze da vraća kredit u obrocima koji sadrže dio glavnice i dio kamate dovest će do primjene posebnog zastarnog roka za bančinu tražbinu isplate obroka. Tražbina vraćanja (glavnice) kredita ex lege nije periodična – pa bi kad ona nije takva trebalo primijeniti opći zastarni rok od pet godina, a ako se radi o pravnim osobama od tri godine – ugovaranje vraćanja u obrocima tražbinu vraćanja kredita pretvara u periodičnu.

Imajući u vidu upravo obu okolnostZOO je izrijekom odredio kako zastarni rok od tri godine – koji se primjenjuje na periodične (povremene) tražbine, vrijedi i „ za anuitete kojima se u jednakim unaprijed određenim povremenim iznosima otplaćuju glavnica i kamate“

8. UGOVOR O SEFU

8.1 Uvod, pojam i obilježja

I fizičke i pravne osobe mogu imati stvari objektivno visoke vrijednosti, kao što su zlato, nakit, vrijednosni papiri, ali i stvari koje visoku vrijednost imaju i prema subjektivnim kriterijima imatelja. Takve stvari kod samih imatelja često nisu dovoljno sigurne od rizika otuđenja, oštećenja ili uništenja, i to unatoč mogućnosti sklapanja ugovora o osiguranju imovine i mogućnosti uvođenja tehničkih ili drugih sigurnosnih mjera.[23]

Zbog toga imatelji takvih stvari, radi smanjenja izloženosti tih stvari raznim rizicima katkad s bankom sklapaju ugovor o sefu.

Sefovi se ne nalaze samo u bankama nego ih ovlašteno drže i druge osobe kao što su pošte, zračne luke, željeznički i drugi kolodvori, kako bi putnici koji čekaju drugo prijevozno sredstvo na kraće vrijeme u njih mogli staviti odgovarajuće stvari kao što je prtljaga. Neovisno o načinu na koji se sklapa ugovor, sklapa se ugovor koji ima obilježja ugovora o sefu.

Pojam ugovora o sefu određen je člankom 1061. St.1. ZOO. Prema definiciji iz st.1. ovog članka, ugovorom o sefu obvezuje se banka staviti na uporabu korisniku sefa za određeno vremensko razdoblje, a korisnik se obvezuje platiti banci određenu naknadu za njegovo korištenje.

Sef je posebno osiguran zatvoreni prostor u banci, u obliku pretinca ili kasete, koji se može zaključati a namijenjen je čuvanju predmeta veće vrijednosti. Naziv sef dolazi od engleske riječi safe (sigurnost, sigurna kutija, njem. Geldscbrank, Kassenscbrank, Tresorfach).

U pravnoj teoriji glede ugovora o sefu postoje tri teorije i to:

- po jednoj teoriji ugovor o sefu predstavlja ugovor o zakupu, budući da korisnik sefa plaća banci naknadu za korištenje sefa,
- druga teorija smatra da je ugovor o sefu posebna vrsta ugovora o ostavi jer banci pripada pravo na naknadu i dužna je čuvati stvari pohranjene u sefu,
- po trećoj ugovor o sefu je mješoviti ugovor u kojem ima elemenata ugovora o zakupu i ugovora o ostavi.

Prema Ekonomskom leksikonu (izdanje Leksikografskog zavoda „ Miroslav Krleža“, Zagreb 1995. godine) sef je pretinac čeličnog ormara unutar trezora banke.

[23] Slakoper , Zvonimir. Ugovor o sefu.// Hrvatska pravna revija 6(2009); 5.str.50-51.

8.2 Korisnik sefa

Korisnik sefa može biti pravna ili punoljetna fizička osoba, uz predočenje identifikacijske isprave.

Pravna osoba može pisanom punomoći koju predaje banci ovlastiti određeni broj osoba za rukovanje sefom, a što se utvrđuje ugovorom.

Fizička osoba može također dati pisanu punomoć punoljetnoj fizičkoj osobi.

U jednom i drugom slučaju punomoć se može dati istodobno sa zaključenjem ugovora o sefu, a može se dati i naknadno.

Davanje punomoći je jednostrani pravni posao tj. Izjava volje zastupanog da će radnje koje će punomoćnik poduzimati u naznačenim granicama priznati kao svoje.

Punomoćnik mora osobno izvršiti radnje za koje je ovlašten, te ne može prejeti punomoć na treću osobu, jer se davanje punomoći zasniva na povjerenju korisnika sefa prema toj osobi.

Dana punomoć prestaje:

- istekom roka za koje je dana,
- opozivom od strane korisnika sefa,
- otkazom od strane korisnika sefa,
- smrću korisnika sefa, i osobe kojoj je punomoć dana.

8.3 Bitni sastojci ugovora o sefu

Bitni sastojci ugovora o sefu jesu:

- oznaka sefa kojeg banka stavlja na raspolaganje korisniku sefa,
- vrijeme korištenja sefa,
- naknada

Banka je dužna točnim brojem ili na drugi odgovarajući način točno odrediti sef kojeg daje na korištenje. Sef mora biti poseban pretinac u čuvanom prostoru banke. Vrijeme za koje se sef daje na korištenje utvrđuje se ugovorom, a najmanje vrijeme korištenja utvrđuje se općim uvjetima za poslovanje sa sefovima. Naknada za korištenje sefa utvrđuje se aktima banke i mora biti poznata drugoj ugovorenoj strani prije zaključenje ugovora o sefu, a ovisi o veličini sefa i vremenu korištenja istog. Naknada se u pravilu plaća unaprijed za ugovoreno razdoblje korištenja sefa. Ukoliko korisnik sefa raskine ugovor prije isteka ugovorenog roka nema pravo na povrat naknade za vrijeme od raskida ugovora do ugovorenog dana prestanka ugovora. Korisnik sefa dužan je pravodobno platiti naknadu za korištenje sefa. Ukoliko ne plati pravodobno naknadu zaračunava mu se zatezna kamata u smislu članka 277. ZOO-a od dana dospjelosti obveze do dana plaćanja. U bitne sastojke ugovora o sefu ne ulazi oznaka predmeta koji se stavlja u sef.

8.4 Pristup sefu

Pristup sefu reguliran je odredbom članka 1062. ZOO –a, a prvim stavkom ovog članka razrađena je obveza banke da poduzetim mjerama očuva nepovredivost sefa, te u tom smislu može pristup sefu dozvoliti samo korisniku sefa ili njegovom punomoćeniku.

Pristup sefu moguć je samo u vremenu koje odredi banka.

Sef ima dvije brave, jednim ključem raspolaže banka, a drugim korisnik sefa. Sef se može otvoriti samo u nazočnosti obiju stranaka, kako bi na taj način bili bolje zaštićeni interesi kako korisnika sefa, tako i banke. Banka ne smije imati duplikat ključeva.

Sve troškove koje mogu nastati u svezi s gubitkom ključa, kao i troškove koji mogu proizići radi zamjene brave na sefu snosi korisnik sefa.

Prilikom ulaska u prostoriju gdje se nalaze sefovi, korisnik sefa, odnosno od njega ovlaštena osoba dužna je priložiti ovlaštenom djelatniku banke identifikacijsku ispravu.

8.5 Sadržaj sefa

Korisnik sefa ne smije staviti u sef predmete ili proizvod koji može ugroziti sigurnost banke ili drugih sefova. [24] U slučaju da se korisnik ne pridržava ove obveze banka može izjaviti da raskida ugovor.[25]

Banka ne mora znati koje je stvari korisnik sefa stavio u sef, stoga banka ne odgovara za stanje predmeta u sefu.

U sefu se može nalaziti i čelična kaseta čiji ključ posjeduje samo korisnik sefa.

Banka općim uvjetima za poslovanje sa sefovima bliže određuje koji se predmeti ne smiju staviti u sef, a to su u pravilu predmeti koji su pokvarljivi, zapaljivi i koji se lako raspadaju.

Korisnik sefa dužan je brinuti se o stvarima koje se nalaze u sefu, a s druge strane obveza je banke da se brine o nepovredivosti sefa. Banka će odgovarati samo u slučaju ako predmete iz sefa preda trećoj neovlaštenoj osobi.

Za vrijeme trajanja ugovora o sefu korisnik sefa može stavljati predmete u sef ili ih uzimati iz sefa.

Ugovorni odnos ne prestaje ni u slučaju ako korisnik sefa uzme sve predmete iz sefa, ali nastavi dalje plaćati naknadu za ugovoreno razdoblje

[24] Čl.1063.st.2.ZOO-a NN br.35/05
[25] Čl.1063. st.2. ZOO NN br.35/05

8.6 Raskid ugovora u slučaju neplaćanja

Prava banke u slučaju neplaćanja regulirana su člankom 1064.ZOO-a.

Glede plaćanja naknade za korištenje sefa ZOO određuje da banka ima pravo raskinuti ugovor, ako korisnik ne plati makar jedan obrok naknade i to nakon proteka mjesec dana, računajući od dana kada korisnika sefa na siguran način preporučenim pismom opomene na naplatu. Dakle korisnik sefa i u naknadnom roku od mjesec dana može platiti naknadu koja nije plaćena. U slučaju raskida ugovora temeljem odredbe članka 1064. St.2. ako korisnik sefa ne isprazni sef i ne preda ključ banci, banka nije ovlaštena sama otvoriti sef. U tom slučaju otvaranje sefa izvršit će se pod sudskim nadzorom, a troškovi otvaranja sefa padaju na teret korisnika sefa. Tom prilikom utvrdit će se njegov sadržaj, a nađene stvari staviti u sudski depozit ili povjeriti banci na čuvanje. Banka ima pravo prvenstva naplate dužne naknade po ugovoru o sefu, iz novčanog iznosa pronađenog u sefu, ili iz cijene dobivene prodajom stvari nađenih u sefu. Iz teksta članka 1064. Proizlazi da i u slučajevima koje regulira ovaj članak banka se ne mora odlučiti za raskid ugovora, i u tom slučaju banka neće dopustiti pristup sefu korisniku sefa ili punomoćenicima dok ne plate naknadu.

9. OSTALI BANKARSKI UGOVORI

Zbog posebne važnosti bankovnih djelatnosti i njihov utjecaj na nacionalno gospodarstvo, pravni položaj i ustroj banaka, a djelomično i pravni poslovi, uređeni su prisilnim propisima u značajno većoj mjeri no što su uređeni drugi gospodarski subjekti i njihove djelatnosti, te su poslovne banke i njihovo poslovanje podvrgnuti nadzoru središnjih banaka, naročito u svezi s njihovim imovinskim položajem. Veliki broj propisa koji se odnose na banke i bankovne djelatnosti ne postoje samo u nacionalnim okvirima, nego i u pravu EU.

Materija o pravu bankarskih ugovora kompleksnog je karaktera i zbog toga što zadire u različita pravna područja ili se s njima isprepleće kao što su građansko, trgovačko, međunarodno privatno, monetarno, devizno, upravno, carinsko, porezno, pravo međunarodne trgovine itd., premda je u pravnoj teoriji raširenо mišljenje da pravo bankarskih ugovora čini jedno zasebno i zaokruženo pravno područje.[26]

Predmet bankovnih pravnih poslova najčešće čine novac i novčane tražbine.

Temeljni pravni poslovi banaka proizlaze iz njihovih temeljnih djelatnosti i to su ugovori o novčanom pologu i pravni poslovi u svrhu kreditiranja. U prvom redu to su ugovori o kreditu – uključujući potrošačke i lombardne kredite i zajmu, ali i drugi pravni poslovi koji odgovaraju ekonomskom pojmu kreditiranja, kao što su financijski leasing, akcept mjenica, diskont mjenica, forfeiting, factoring.

Pravne poslove banke čine i poslovi koje one poduzimaju za račun drugih osoba, kao što su ugovori o tekućem računu i obavljanje platnog prometa, ugovor o sefu, dokumentarne naplate, akreditivi, bankovne garancije.

Prava i obveze ugovornih strana u prvom su redu određeni samim sklopljenim ugovorom. Ugovor se može promatrati kao suglasna volja ugovornih strana. Sve ono o čemu postoji suglasna volja čini sadržaj ugovora, bilo to očitovano u pisanom obliku ili ne.

Kako smo u prethodnim poglavljima opisali neke od bankarski ugovora, ugovor o kreditu i ugovor o sefu, u nastavku ćemo navesti i ostale bankarske ugovore a to su :

[26] Binički, F. Ugovor o sefu. // Pravo i porezi.9(2000),3,str.62.

9.1 Bankarski depoziti(polozi)

Ugovor o novčanom depozitu

Ugovorom o novčanom depozitu deponent se obvezuje položiti u banci određenu novčanu svotu koju se banka obvezuje primiti, s time da stječe pravo raspolaganja deponiranim novcem i dužna ga je vratiti prema uvjetima predviđenim ugovorom.

Ugovorne strane mogu ugovorom utvrditi različite uvjete davanja novca u depozit. Ukoliko deponent želi ostvariti veće kamate na dana sredstva, ugovorit će *depozit oročen na određeno vrijeme*. Oročeni depozit omogućuje banci da slobodnije koristi ova sredstva do roka njihovog dospijeća. Ukoliko deponent želi u svakom trenutku imati sredstva na raspolaganju, ugovorit će *depozit po viđenju*. Daljnji mogući uvjeti odnose se na utvrđivanje otkaznog roka i *namjenu depozita*.

Vremenski je banka obvezna obavijestiti o stanju računa depozita deponenta najmanje jedanput godišnje, osim ako nije ugovoreno češće obavještavanje.

Sadržaj ugovora o depozitu mora sadržavati: iznos sredstava koja se daju u depozit, vrijeme na koje se sredstva deponiraju, kamata, namjena i otkazni rok. S obzirom da je deponiranje sredstava naplatni posao, banka depozitar je obvezan plaćati kamatu i to zakonsku, ukoliko nije ugovorom određena visina.

Ugovor o ulogu na štednju

Ugovor o štednom ulogu je ugovor o novčanom depozitu kojim se deponent obvezuje depozitaru položiti određenu novčanu svotu s pravom raspolaganja njome, a banka se obvezuje za primljenu novčanu svotu izdati deponentu štednu knjižicu, deponirani novac vratiti, a za njegovo korištenje plaćati kamatu.

Prema vrstama štedne uloge dijelimo na:

- štedne uloge po viđenju,
- štedne uloge na neodređeno vrijeme s otkaznim rokom,
- štedne uloge na određeno vrijeme bez otkaznog roka,
- štedne uloge s posebnim ili bez posebne namjene.

Ugovor o štednom ulogu smatra se sklopljenim u času kad je banka deponentu izdala i uručila štednu knjižicu. Štedna knjižica je legitimacijski papir, tj. Papir koji legitimira ovlaštenog imatelja na raspolaganje novčanim sredstvima. Štedna knjižica može biti izdana samo na dva načina: ili na ime određene osobe ili na donositelja.

Ugovor o deponiranju (polaganju) vrijednosnih papira

Banka se po ugovoru o deponiranju vrijednosnih papira obvezuje preuzeti vrijednosne papire radi čuvanja i vršenja prava i obveza koje se u vezi s time zahtijevaju, a deponent se za to obvezuje platiti naknadu.

Vrste depozita: *zatvoreni depozit* – vrijednosni se papiri deponiraju u banci zatvoreni u posebnom omotu, po pravilu zapečaćenome. Pritom banka – depozitar nije ovlaštena otvarati deponirani omot s vrijednosnim papirima.

Otvoreni depozit – deponent predaje banci vrijednosne papire otvorene i nezapečaćene.

Banka je na zahtjev deponenta u svako doba dužna vratiti vrijednosne papire. Banka je obvezna poduzimati sve radnje radi očuvanja i ostvarivanja njegovih prava iz vrijednosnih papira.

9.2 Ugovor o bankarskom tekućem računu

Banka se ovim ugovorom obvezuje da će svojem klijentu otvoriti poseban račun i preko njega primati uplate i obavljati isplate u granicama klijentovih sredstava i od banke odobrenog kredita, a također ga i izvještavati o stanju salda. Klijent se pak obvezuje platiti proviziju i naknadu posebnih troškova za obavljene usluge.

Obvezna forma zaključivanja ugovora je pisani oblik.

Na temelju ugovora o bankovnome računu banka obavlja za klijenta raznovrsne poslove plaćanja. Izvori novčanih sredstava na bankovnome računu mogu biti dvojaki: sredstva klijenta i bankovni kredit. Isplate s tekućeg računa banka obavlja na temelju naloga korisnika računa. Korisnik tekućeg računa može raspolagati samo aktivnim saldom. Banka je obvezna obaviti plaćanje i kad na računu nema pokrića – u tom slučaju radi se o bankovnom kreditiranju.

Ugovor o bankovnome tekućem računu u pravilu se sklapa na neodređeno vrijeme, s otkaznim rokom od 15 dana.

Poseban oblik tekućih računa su žiroračuni, putem kojih se u nas obavlja bezgotovinski platni promet.

9.3 Ugovor o refinanciranju – forfait

Forfait je oblik srednjoročnog financiranja međunarodne trgovine čija se primjena ubrzano proširuje i kojim se omogućuje refinanciranje nedospjelih potraživanja banci uz isključenje prava banke na regres prema prodavatelju.

Forfait je omogućio izvoznicima da budu odmah plaćeni i kupcima da ostvare srednjoročne kredite. Najveći dio forfait organizacija u svijetu vezan je za velike njemačke i švicarske banke. Forfait organizacija preuzima rizik naplate u zemlji s obzirom da kupuje potraživanja bez prava na odštetu, a izvoznik ostvaruje naplatu neovisno o riziku.

9.4 Ugovor o factoringu

Klijent se obvezuje ponuditi factoru (obično banci) na prodaju sva kratkoročna potraživanja iz ugovora o isporuci robe i pružanju usluga prije njihove dospjelosti, a factor se obvezuje uz naknadu prihvatiti te ponude.

Funkcije ugovora o factoringu : funkcija financiranja, funkcija osiguranja naplate, funkcija upravljanja potraživanjima.

Vrste factoringa: pravi factoring, nepravi factoring, factoring plativ po dospjelosti, međunarodni (izvozno – uvozni factoring).

Pri ugovoru o factoringu mogu se ustupiti potraživanja nastala iz bilo kojeg ugovora. Ugovor o factoringu sadrži sastojke predugovora. Factor beziznimno upravlja klijentovim potraživanjima.

ZAKLJUČAK

Izrada bankarskih ugovora jedan je od najpoznatijih poslova koje banke obavljaju u sklopu svoje djelatnosti, a banka se uvijek javlja kao jedna od strana u ugovoru. Predmet bankarskih ugovora je promet novca i vrijednosnih papira te obavljanje određenih usluga u svezi s platnim prometom. Oni su složeni, formalni, vezani za razne rokove, a moraju se sklopiti u pisanom obliku. Najrasprostranjeniji bankarski ugovor je ugovor o kreditu, kojim banka korisniku na raspolaganje stavlja određena sredstva, a korisnik za to banci plaća kamate, te po isteku ugovornog roka vraća iskorištena sredstva.

Ugovor o kreditu uvijek zaključuju dvije ugovorne strane: banka ili druga financijska organizacija kao kreditor i pravna ili fizička osoba kao korisnik kredita.

Bez kredita nemoguće je zamisliti bilo kakvu aktivnost pravnih osoba, ali i ozbiljniji pothvat građana kao što je kupovina nekretnina, automobila i ostalog što predstavlja osiguranje normalnog životnog standarda.

Kredit postaje nezaobilazan u razvoju proizvodnje i prometa, što danas rezultira pojavom da kredit, uz gotovi novac postaje dominantan novčani oblik.

Korisnik kredita pri odabiru vrste kredita mora pažljivo odvagnuti svoju fincijsku i materijalnu situaciju, te dobro isplanirati kako će vraćati kredit.

Pri odabiru vrste kredita osim iznosa rate koju će morati plaćati, korisnik kredita pažnju treba obratiti i na sve prateće troškove koji terete kredit, u prvom redu na naknade i provizije banke, te troškove provođenja osiguranja kredita.

Kredit mora u potpunosti odgovarati korisnikovim potrebama i stvarnim mogućnostima povrata kredita.

Bankarsko pravo je mlađa pravna disciplina koja se izdvojila i individualizirala s razvitkom bankovnih djelatnosti i razvitkom zasebnog uređenja banaka i bankovnih djelatnosti propisima. Pojam bankovnog prava u kontinentalnim pravnim poredcima obuhvaća pravni položaj i ustroj banaka i bankovne pravne poslove.

Imenovani bankarski pravni poslovi uređuju pravne poslove u kojima se kao jedna strana uvijek pojavljuje banka. Ti pravni poslovi su: ugovor o novčanom pologu, ugovor o polaganju vrijednosnih papira, ugovor o bankarskom tekućem računu,ugovor o sefu, ugovor o kredituna temelju zaloga vrijednosnih papira, akreditive i bankarsko jamstvo (garancija). Svi ovi ugovori imaju iste karakteristike da su imenovani, konsenzualni, dvostranoobvezni i naplatni.

Osim ovih imenovanih bankarskih poslova u praksi postoji i više bankarskih poslova koji su neimenovani utoliko što nisu podrobnije uređeni u ZOO –u ili drugim propisima. To su: ugovor o skrbništvu nad vrijednosnim papirima, ugovor o factoringu, ugovor o forfaitu, devizni ugovori, financijski leasing. Hrvatska ulazi u krug rijetkih zemalja koje imaju poseban zakon koji regulira ugovor o leasingu.

Predmet bankarskih ugovora najčešće su novac, novčane tražbine i vrijednosni papiri. Bankarski ugovori redovito su naplatni, a naplatnost podrazumijeva postojanje novčane obveze.

Ovisno o svojstvima druge strane i okolnostima poduzimanja, pravni poslovi banaka mogu imati građanskopravni ili trgovačko pravni karakter. Uređeni su propisima, ali u velikoj mjeri i trgovačkim odnosno poslovnim običajima. Primjerice ugovori o navčanom pologu i o tekućem računu statistički će najčešće biti građanskopravni, dok će akreditiv i bankarske garancije biti trgovačkopravni.

Posebnim zakonom pojedine vrste pravnih osoba mogu biti ovlaštene za obavljanje pojedinih bankarskih poslova. Osobu ovlaštenu za obavljanje poslova u tim ugovorima treba uzeti kao osobu koja ima prava i obveze banke.

LITERATURA

Knjige:

1. Bankovni financijski ugovori / < autori i koautori Vilim Gorenc… < et al.>; urednik Zvonimir Slakoper>. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta; Mikrorad, 2007.
2. Gregurek, Miroslav. Bankarsko poslovanje. Zagreb: Visoko učilište Effectus – visoka škola za financije i pravo, 2015.
3. Komentar Zakona o obveznim odnosimaa / Vilim Gorenc…<et al.> Zagreb. Narodne novine, 2014.
4. Maurović Ljiljana. Bankarsko pravo. Pula. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam „ dr Mijo Mirković“ < etc.> 2009. Zagreb: Mikrorad.

Časopisi:

5. Binički, Fran. Ugovor o sefu. // Pravo i porezi. 9(2000), 3.
6. Slakoper, Zvonimir. Ugovori o kreditu u Zakonu o obveznim odnosima. // Hrvatska pravna revija. 6(2006); 9.
7. Slakoper, Zvonimir. Ugovor o sefu. // Hrvatska pravna revija.6(2006);5.
8. Terek, Darko. Sličnosti i razlike ugovora o zajmu i ugovora o kreditu. // Računovodstvo i financije. 44(1998),4.
9. Vučinić. Neven. Ugovor o kreditu. // Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja. 33(1999),3/4(67/68).

SAŽETAK

U moderno vrijeme bankarski kreditni poslovi imaju ogroman značaj kako za gospodarstvo tako i za financijsko poslovanje. Bez kredita se ne bi mogla zamisliti ozbiljnija investicijska ulaganja, ali ni mnogi pothvati građana, kao što je kupovina nekretnina, automobila i ostalog što predstavlja osiguranje normalnog životnog standarda.

Davanje kredita predstavlja jednu od najstarijih i temeljnih djelatnosti banaka.

Svaki ugovor o kreditu mora biti sklopljen u pisanom obliku, a mora sadržavati iznos kredita, uvjete davanja kredita, način i rokove korištenja i vraćanja kredita.

Kod sklapanja ugovora o kreditu javljaju se dva učinka: primarni učinak – pravo korisnika i sekundarni učinak – pravo banke. Obje strane ugovora o kreditu imaju pravo na otkaz ugovora i to korisnik prije početka korištenja ili kao prijevremeno vraćanje kredita, a banka u slučaju nekorištenja kredita u ugovorene svrhe, u slučaju insolventnosti korisnika i u slučaju smrti odnosno prestanka pravne osobe korisnika.

Vrijeme i način stavljanja sredstava na raspolaganje obično su određeni u ugovoru, međutim ukoliko to nije slučaj primjenjuju se odredbe prema ugovoru o zajmu. Nakon što banka korisniku stavi sredstva na raspolaganje, a prije no što dospije vraćanje kredita, korisnik može u potpunosti vratiti kredit, banka izvanredno može otkazati odnosno raskinuti ugovor o kreditu, a za cijelo vrijeme trajanja ugovora korisnik je dužan plaćati kamate.

Porast broja različitih novih oblika i vrsta kreditiranja i promjena ponašanja potrošača koji danas žive iznad svojih mogućnosti dovela je do toga da se krediti koriste kao sredstvo održavanja određenog životnog standarda.

Pravni poslovi banke dijele se na imenovane bankarske pravne poslove i neimenovane bankarske poslove. Imenovani bankarski poslovi obuhvćaju: ugovor o novčanom pologu, ugovor o polaganju vrijednosnih papira, ugovor o bankarskom tekućem računu, ugovor o sefu, ugovor o kreditu, akreditive i bankarsko jamstvo. Neimenovani bankarski poslovi uređeni su drugim propisima a to su: ugovor o skrbništvu nad vrjednosnim papirima, ugovor o factoringu, ugovor o forfaitu, devizni ugovori, financijski leasing. Bankarski ugovori u pravilu imaju pisani oblik. Treba uočiti da bankarski ugovori mogu biti ugovori građanskog prava i ugovori trgovačkog prava. Najčešće će ugovori o tekućem računu i novčanom pologu biti građanskopravni, dok će bankarske garancije i akreditivi biti trgovačkopravni.

Odredbom Zakona o ugovorima iz bankarskog poslovanja bankarske pravne poslove treba obavljati osoba ovlaštena za obavljnje određenoga bankarskog posla.

Ključne riječi: krediti, zakon o kreditima, bankarski propisi

SUMMARY

In this modern time banking credit business have enormous impact for the economy and financial business as well. Without credit serious investment would not be possible as well as many civil ventures such as purchasing real estates, cars and anything else that represents insuring normal life standard.

Insuring credit represents one of the oldest and fundamental activities of the bank.

Every credit contract must be made in writing form and has to have a credit amount, credit conditions, ways and deadlines of using the credit and paying back the credit.

When making a credit contract there are two effects: primary effect – the users right and the second effect – banks right. Both sides oft he credit contract have a right of termination of the contract. User has his right of termination before he starts to use the credit and the bank has the right of termination in case when user is not using the credit in negotiated terms, in case of insolvency of the user and in case of users death.

Time and ways of making the funds available usually are defined by the contract but if that is not the case then the provisions are applied according to the loan agreement. After the bank gives fonds to the user, but before the credit repayment, user has the right to give back the credit, bank can cancel the credit agreement and for the whole time of credit user is obliged to pay interest.

Increase in number of new forms and types of credit business and change of customers behavior that live today above their standards led to the situation where credits are used as a way of keeping peoples life standard.

Bank's legal transactions are divided into nominated banking business and unidentified banking affairs. Named banking transactions include: cash deposit agreement, securities deposit agreement, bank account current account, sealing contract, credit agreement, letter of credit and bank guarantee. Unspecified banking transactions are regulated by other regulations, such as: custody custody contract, factoring contract, fake contract, foreign exchange contracts, financial leasing.

Banking contracts generally have a written form. It should be noted that banking contracts can be contracts of civil law and contract law. Most often, the current account and cash deposit contracts will be civil law, while bank guarantees and letters of credit will be commercially-owned.

The provisions of the Law on Banking Transactions Agreements on Banking Legal Affairs should be performed by a person authorized to perform a particular banking transaction.

Key words: loans, loan law, banking affairs